

Nr 10/09/TSM - Lönegaranti vid gränsöverskridande situationer

Dnr 801 4916-09/21

2009-08-20

Detta ställningstagande riktar sig till Tillsynsmyndigheten i konkurser (TSM) vid Kronofogdemyndigheten.

1 Inledning

Lagstiftningen om lönegaranti vid gränsöverskridande situationer trädde i kraft den 7 oktober 2005 (SFS 2005:681, prop. 2004/05:128) inom ramen för lönegarantilagen (LgL) (1992:497). Den har i vissa delar ändrats genom lag den 8 juni 2006 om ändring i LgL (2006:711).

Ersättning enligt den statliga lönegarantin ska lämnas i fall där en arbetsgivare i ett annat land i Europeiska unionen eller i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet än Sverige är föremål för ett sådant insolvensförfarande, som avses i rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens, det s.k. lönegarantidirektivet, och har arbetstagare som utför eller utförde sitt arbete för arbetsgivarens räkning främst i Sverige. I sådana fall ska samma bestämmelser i LgL tillämpas som om det rörde sig om en konkurs i Sverige. Nämda direktiv ändrades genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/74/EG av den 23 september 2002.

De båda direktiven har 2008-10-22 upphävts och ersatts av direktiv 2008/94/EG. I jämförelselistan över de nya och gamla artiklarna (kapitel IV) framgår att inga sakliga förändringar har skett av bestämmelserna om gränsöverskridande situationer. Någon ändring av den svenska LgL har ännu inte skett.

Här nedan anges en lämplig ordning för TSM:s handläggning av dessa ärenden.

2 Arbetstagare i Sverige — insolvensförfarande i annat nordiskt land eller i annat EU- eller EES-land

TSM:s åligganden i de gränsöverskridande lönegarantiärendena framgår av 21 § LgL.

"Om en arbetstagare begär betalning enligt garantin för en fordran som han eller hon har mot en arbetsgivare som har försatts i konkurs i ett annat nordiskt land eller som i ett annat EU- eller EES-land än Sverige är föremål för ett sådant insolvensförfarande som avses i 1 § 3, skall arbetstagaren ansöka om utbetalning av garantibelopp hos den myndighet som avses i 19 §.

Statens talan förs av den myndighet som avses i 19 §."

Berörd del av 19 § LgL lyder:

"...den myndighet som har tillsyn över förvaltningen i konkurser."

Vid ett insolvensförfarande, som äger rum i ett annat nordiskt land eller EU- eller EES-land än Sverige, finns ingen svensk konkursförvaltare som kan besluta om en lönefordran eller annan fordran kan få ersättning genom lönegarantin. För att ett lönegarantiärende ska väckas i Sverige krävs därför att arbetstagaren själv ansöker om ersättning enligt lönegarantin i anledning av insolvensförfarandet. Ansökan ska lämnas till TSM, lämpligen till det kontor som ligger närmast för arbetstagaren. TSM har internt beslutat att tillsynsteamerna i Stockholm och Malmö ska handlägga gränsöverskridande lönegaranti för hela riket. Inkommer en ansökan till annat kontor måste alltså detta genast vidarebefordra handlingarna till rätt kontor.

För att TSM ska kunna pröva ansökan måste information om insolvensförfarandet och om villkoren för arbetstagarens anställning inhämtas i det land där arbetsgivaren finns. För detta ändamål har bestämmelser om utbyte av information tillkommit, 21 a § första st LgL:

"Om en arbetstagare begär betalning enligt garantin för en fordran som han eller hon har mot en arbetsgivare som i ett annat EU- eller EES-land än Sverige är föremål för ett sådant insolvensförfarande som avses i 1 § 3, skall tillsynsmyndigheten begära information om arbetstagarens utestående fordringar hos den behöriga garantiinstitutionen i det landet."

Det är alltså TSM som ska inhämta de upplysningar som behövs kring den anmälda fordringen. Varje medlemsstat har utfäst sig att möjliggöra för en annan medlemsstats garantiinstitution att enkelt kunna efterfråga och erhålla relevant information i ett lönegarantiärende, som har anhängiggjorts vid myndigheten i den andra medlemsstaten. Enligt artikel 10 i det nya direktivet^[1] måste varje medlemsstat till kommissionen och andra medlemsstater lämna information om adress och telefonnummer till behöriga myndigheter eller garantiinstitutioner, i syfte att dessa ska kunna nås med en förfrågan om utestående fordringar i en konkurs. En sådan förteckning över garantiinstitutioner har upprättats av kommissionen och ska finnas på EU-kommissionens hemsida^[2].

TSM ska således vända sig till respektive lands garantiinstitution för att få upplysningar. Den information som behöver inhämtas är t.ex. uppgifter om insolvensförfarandet som direktivet är tillämpligt på, uppgifter om vilka fordringar en viss arbetstagare har mot arbetsgivaren i det andra landet samt upplysning om arbetstagaren ansökt eller beviljats lönegaranti i arbetsgivarlandet.

Som stöd för en sådan förfrågan har TSM tagit fram ett frågeformulär, som är översatt till engelska, tyska, franska, spanska och danska. Formuläret är upprättat som en mall i ett Word-dokument, i vilket TSM bör skriva in arbetstagarens anspråk, som sedan ska kontrolleras och kompletteras av den utländska garantimyndigheten. Handläggaren måste kopiera in dokumentet i sin egen brevmall för att TSM:s adressuppgifter m.m. klart ska framgå. I princip är det mottagarlänternas skyldighet att låta översätta mottagen handling från ett medlemslands hemspråk, men det är en fördel om en översatt förfrågan kan användas, eftersom handläggningen då förenklas och går snabbare.

TSM har konstruerat en beslutsblankett KFM 9586LA för dessa ärenden. Denna blankett återfinns i KFM:s interna IT-stöd i programmet JetForm under Kfm/Ovriga. Blankettens texter är på svenska, eftersom det bedömts att arbetstagare, som har sitt arbete främst i Sverige, också behärskar svenska språket. Skulle så inte vara fallet är det arbetstagarens sak att ordna med översättning — se dock i det följande.

I den serviceskyldighet som myndigheterna har kan det i vissa fall ingå att TSM får hjälpa till med översättning. Det kan t.ex. göras med en lokalt anlitad översättare. I de fall arbetstagaren förstår en del, men inte allt, kan anlitande av tolk vara ett alternativ, eller också kan handläggaren själv med hjälp av ordlistor försöka förklara innebörden av beslutet. Här hänvisas till de ordlistor som finns att tillgå både på intranätet och Internet. Vidare kan de förfrågningsformulär som TSM upprättat på främmande språk (se ovan) vara till hjälp i dessa situationer. I de fall där arbetstagaren inte till fullo förstår beslutet, är det dock viktigt att texten som gäller överprövning lämnas på ett språk som mottagaren förstår, särskilt när beslutet innebär ett avslag på anspråket.

3 Konkurs i Sverige — arbetstagare i annat EU- eller EES-land

Rubricerad situation är den omvända jämfört med föregående avsnitt, dvs. arbetsgivaren har försatts i konkurs i Sverige och har arbetstagare i annat EU- eller EES-land. Observera att de gränsöverskridande lönegarantibestämmelserna endast gäller konkurs i Sverige, ej annat insolvensförfarande här. Företagsrekonstruktion i Sverige omfattas alltså inte^[3].

I 21 a § andra stycket LgL står följande:

"Om en arbetsgivare som har försatts i konkurs i Sverige har arbetstagare i ett annat EU- eller EES-land, skall tillsynsmyndigheten lämna relevant information om fordringarna vid förfrågan från den behöriga garantiinstitutionen i det landet."

Som framgår av lagtexten har TSM ansvaret att på förfrågan från en garantiinstitution i ett annat EU- eller EES-land lämna information rörande förhållanden som är relevanta i lönegarantifrågan. Den information som kan bli aktuell är upplysningar som rör arbetstagarens utestående fordringar

och om det konkursförsatta arbetsgivarföretaget. Enklast för TSM är att kontakta den svenske konkursförvaltaren för att få uppgifter om den anställda.

TSM har bedömt att det inte finns behov av något formulär el. dyl. i detta fall, eftersom man får anta att den utländska myndigheten ställer ett antal konkreta frågor, som TSM således har att besvara. I den mån språket inte kan förstås, måste TSM själv ordna med översättning. Svaret till den utländska myndigheten får avges på svenska, om inte översättning enkelt kan ske.

4. Konkurs i annat nordiskt land

TSM har alltså ett långtgående ansvar när det gäller gränsöverskridande lönegarantisituationer. Beträffande de länder där både den nordiska och den EU- och EES-gemensamma lagstiftningen är tillämplig, förutsätts att den sistnämnda regleringen i första hand ska användas. Eftersom denna lagstiftning gäller i de flesta nordiska länder [4], betyder detta att de nordiska lönegarantiärendena blir mycket ovanliga.

Magnus Westerström
Processägare

Börje Angerud
Föredragande

[1] 8b.2 i gamla lönegarantidirektivet i dess lydelse enligt ändringsdirektivet.

[2] I skrivande stund ännu inte införd. En sådan förteckning finns dock hos TSM-kansliet.

[3] Se prop. s. 13

[4] vissa oklarheter föreligger dock, se prop. s. 15